

Н.М. Хома

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

4-те видання, стереотипне

Видавництво “Магнолія 2006”

Львів 2024

УДК 341 (09) (075)
ББК 67.2я7
Х 76

Відтворення цієї книги або будь-якої її частини заборонено без письмової згоди видавництва. Будь-які спроби порушення авторських прав будуть переслідуватися у судовому порядку.

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти

Рецензенти:

*доктор юридичних наук, професор кафедри теорії та історії держави та права Львівського інституту внутрішніх справ Національної академії внутрішніх справ України **Сливка С.С.***

*Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук, філософії та права Львівського регіонального інституту Академії державного управління при Президентові України **Красівський О.Я.***

Х 76 Хома Н.М.

Історія держави та права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. 3-тє видання, стереотипне / Хома Н.М./– Львів: Видавництво ПП "Магнолія 2006", 2024-475 с.

ISBN 966-7827-17-8 “Магнолія 2006”.

У навчальному посібнику висвітлено історію виникнення, становлення історичних форм держави та правових систем у зарубіжних країнах. Матеріал посібника охоплює період з найдавніших часів до 2002 р. Для студентів правничих відділень і факультетів вищих закладів освіти, усіх, хто цікавиться історією держави та права.

**УДК 341 (09) (075)
ББК 67.2 я7**

ISBN 966-7827-17-8

© Хома Н.М., 2024
© “Магнолія 2006”, 2024

Зміст

Переднє слово	5
---------------------	---

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА КРАЇН СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

<i>Тема 1. Предмет, методологія, періодизація історії держави та права зарубіжних країн</i>	<i>7</i>
<i>Тема 2. Поняття держави та права. Загальна характеристика держави та права країн стародавнього Сходу</i>	<i>11</i>
<i>Тема 3. Історія держави та права Стародавнього Вавилону</i>	<i>16</i>
<i>Тема 4. Історія держави та права Стародавнього Єгипту</i>	<i>43</i>
<i>Тема 5. Історія держави та права Стародавньої Індії</i>	<i>63</i>
<i>Тема 6. Історія держави та права Стародавнього Китаю</i>	<i>83</i>

РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА АНТИЧНИХ КРАЇН

<i>Тема 7. Держава та право Стародавньої Греції. Афіньська держава та право</i>	<i>100</i>
<i>Тема 8. Історія держави та права Стародавньої Спарти</i>	<i>126</i>
<i>Тема 9. Історія держави та права Стародавнього Риму</i>	<i>141</i>

РОЗДІЛ 3. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ФЕОДАЛЬНИХ КРАЇН

<i>Тема 10. Загальна характеристика феодалізму. Історія держави та права франків</i>	<i>200</i>
<i>Тема 11. Історія держави та права феодальної Франції</i>	<i>216</i>
<i>Тема 12. Історія держави та права феодальної Німеччини</i>	<i>232</i>
<i>Тема 13. Історія держави та права феодальної Англії</i>	<i>250</i>
<i>Тема 14. Історія держави та права Арабського Халіфату</i>	<i>266</i>
<i>Тема 15. Виникнення та розвиток буржуазної держави та права в Англії (середина XVII – XIX ст. ст.)</i>	<i>282</i>

РОЗДІЛ 4. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НОВОГО ЧАСУ

<i>Тема 16. Утворення та розвиток буржуазної держави та права у Франції</i>	<i>306</i>
<i>Тема 17. Виникнення і розвиток держави та права США</i>	<i>325</i>
<i>Тема 18. Паризька Комуна та утворення Третьої Французької республіки</i>	<i>340</i>

<i>Тема 19. Виникнення і розвиток буржуазної Німеччини.</i>	
Об'єднання Німеччини	356

*РОЗДІЛ 5. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН
НОВІТНЬОГО ЧАСУ*

<i>Тема 20. Історія держави та права новітньої Великобританії</i>	367
<i>Тема 21. Історія держави та права новітньої Франції</i>	404
<i>Тема 22. Історія держави та права новітньої Німеччини</i>	423
<i>Тема 23. Історія держави та права новітніх Сполучених Штатів Америки</i>	439
<i>Тема 24. Виникнення та розвиток незалежних держав у Центральній Європі ...</i>	455

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Історія держави та права зарубіжних країн – одна з найоб'ємніших юридичних дисциплін, яка вивчає процеси становлення, розвитку, занепаду державності та правових систем упродовж усієї історії. Пропонований навчальний посібник написаний на основі прочитаних автором курсів лекцій і має за мету сприяти набуттю читачами упорядкованих знань зі загальної історії держави та права як засадничої дисципліни у системі юридичної освіти. Представлений навчальний посібник ставить завданням ознайомити читача з кращими зразками законотворчого мистецтва, нормотворчістю видатних політичних реформаторів.

Цей навчальний посібник відрізняється від інших, виданих в Україні, намаганням поєднати в одній книзі лекційний матеріал, хрестоматію та невеликий практикум. Звісно, цілковито це завдання в межах однієї книги виконати не вдалося, але автор намагалася з огляду на існуючу в Україні проблему зі забезпеченням хрестоматіями та майже цілковиту відсутність практикумів поєднати в межах одного видання ці три структурні компоненти, зі сподіванням, що це полегшить, насамперед студентству, засвоєння матеріалу. У перспективі планується видання окремо словника, практикуму з цієї дисципліни, а отже, при можливому перевиданні навчального посібника він матиме іншу структуру.

Планується також серйозна робота над удосконаленням структури книги. У пропонованому виданні значну увагу звернено на країни Стародавнього Сходу, античні держави та їх правові системи з огляду на те, що без пізнання “світланку” нашої цивілізації неможливий аналіз сучасності. Ми розуміємо, що окремі дуже важливі теми залишилися поза висвітленням, як-от: історія держави та права народів Західної Азії (хеттів, ассирійців, персів), історія Візантійської імперії, держави середньовічного Сходу (Індії, Китаю, Японії, імперії Чингізхана та ін.), конституційна історія Канади і держав Латинської Америки, особливості еволюції права та державної організації країн, які розвивають та ін. У подальших перевиданнях посібника передбачається ліквідувати ці прогалини.

При написанні цієї книги було враховано досвід написання навчальних посібників з історії держави та права зарубіжних країн українськими авторами О.О.Шевченком, В.С.Макарчуком та ін. і, звичайно ж, досвід Учителя, який свого часу прищепив автору любов до цієї науки та навчальної дисципліни – львівського ученого Б.Й.Тищика.

Передбачаючи продовжити роботу над навчальним посібником, автор буде вдячний усім, хто висловить свої критичні зауваження, побажання щодо подальшого покращення його змісту та структури.

Розділ 1.

Історія держави та права країн Стародавнього Сходу

Тема 1. Предмет, методологія, періодизація історії держави та права зарубіжних країн

Тема 2. Поняття держави та права. Загальна характеристика держави та права країн Стародавнього Сходу

Тема 3. Історія держави та права Стародавнього Вавилону

Тема 4. Історія держави та права Стародавнього Єгипту

Тема 5. Історія держави та права Стародавньої Індії

Тема 6. Історія держави та права Стародавнього Китаю

Навчальне видання

Хома Наталія Михайлівна

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Навчальний посібник

Керівник видавничого проекту *В.М. Піча*

Формат 60×84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Тип Таймс.

Умовн. друк. арк. 27,61.

ПП "Магнолія 2006"

79053, м. Львів-53, 79053 Україна

Тел: +380503701957; e-mail: magnol06@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції;
серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року, видане Державним комітетом телебачення
і радіомовлення України.

Віддруковано друкарні видавництва "Магнолія 2006"